
ЕКОНОМІКА ECONOMICS

УДК 620.952

С. М. ФЕДОРІЙ

ЗБАЛАНСОВАНИЙ ВИРОБНИЧО-ЗБУТОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА БІОЕНЕРГЕТИКИ: НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАНЬ СУТНОСТІ ТА ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ

S. FEDORIY

BALANCED SUPPLY-SIDE POTENTIAL OF THE BIOENERGY ENTERPRISES: APPROACHES TO THE INTERPRETATIONS OF THE NATURE AND TO THE DEFINITION OF THE STRUCTURE

Анотація. Проаналізовано наукові підходи до трактування сутності термінів “ресурси” і “потенціал”. Уточнені поняття “ресурсний” та “виробничий” потенціали підприємства і їх взаємодія. Розроблені схема формування економічних ресурсів підприємства та схема основних підходів трактування сутності і основних ознак потенціалу. Проведено трактування терміну “потужнісно-виробничий потенціал”. Сформульований авторський варіант дефініції “збалансований виробничо-збутовий потенціал” підприємства біоенергетики та визначена його структурно-функціональна модель.

Ключові слова: біоенергетика, ресурси, потенціал, ресурсний потенціал, виробничий потенціал, збалансований виробничо-потужнісний потенціал, структурно-функціональна модель.

Аннотация. Проанализированы научные подходы к трактовке сущности терминов “ресурсы” и “потенциал”. Уточнены понятия “ресурсный” и “производственный” потенциалы предприятия и их взаимодействие. Разработаны схема формирования экономических ресурсов предприятия и схема основных подходов к трактовке сущности и основных признаков потенциала. Проведена трактовка термина “мощностно-производственный потенциал”. Сформулирован авторский вариант дефиниции “сбалансированный производственно-сбытовой потенциал” предприятия биоэнергетики и определена его структурно-функциональная модель.

Ключевые слова: ресурсы, биоэнергетика, потенциал, ресурсный потенциал, производственный потенциал, сбалансированный производственно-сбытовой потенциал, структурно-функциональная модель.

Annotation: The scientific approaches to the interpretation of the essence of the terms “resources”, “potential” are analyzed. The concepts “resource” and “production” potentials of the enterprise and their cooperation are refined. The scheme of the formation of economic resources of the enterprise and the scheme of the main approaches to the interpretation of the essence and the main features of the potential are developed. An interpretation of the definition “a production capacity potential of the enterprise” is carried out. Formulated author's version of the definition “balanced supply-side potential” of the bioenergy enterprise and its structural-functional model is determined.

Key words: resources, bioenergy, potential, resource potential, production capacity, balanced supply-side potential, structural-functional model.

Вступ. У світі із-за вичерпання запасів нафти і газу та екологічного забруднення все більшу увагу приділяють використанню альтернативних відновлювальних джерел енергії (ВДЕ), в тому числі виробництву енергоносіїв з біоенергетичної сировини (біомаси) [8, с. 14]. Ці тенденції в Україні є одними із рушійних сил заміщення вуглеводневої енергетики еколого-орієнтованою біоенергетикою, виробнича діяльність підприємств якої значною мірою залежить від їх потенціалу - комплексу сировинних, трудових, фінансових та інших ресурсів і виробничих потужностей. Підприємство (суб'єкт)

біоенергетики- це виробнича структура, зв'язана з переробкою біомаси і одержання енергоносіїв і біопалива, в тому числі і рідкого моторного пального з енергетичних рослин – біодизелю і біостанолу.

Постановка проблеми. В Україні відсутня чітка централізація державної політики в біоенергетиці, яка не має окремої галузі, а створюється, як сектор, в структурах агропромислового комплексу (АПК) і його переробних галузях (на спиртових і цукрових заводах, жири-олієвих комбінатах). Особливість формування і становлення нових підприємств цього сектору, що відбувається одночасно залученням виробничих потужностей існуючих підприємств на базі спільних технологій, потребує утворення інтегрованих кластерних об'єднань з підприємствами постачальниками біосировини і реалізації біопалива. В умовах диверсифікації продукції гостро стане проблема формування “гнучкого” ресурсного забезпечення під змінювані потреби ринку і виробничі програми. Ці фактори обумовлюють застосування нових підходів для формування, моніторингу та оцінки цілісного рівня стану потенціалів підприємств для їх мобільного переоснащення.

Тому науково-практичний підхід до даної сфери дослідження передбачає необхідність чіткого визначення сутності та призначення потенціалу, створення його вдалих структурно-функціональних моделей взаємодії складових елементів, що слугуватиме інструментом поглибленого його вивчення з огляду на ефективне використання економічних ресурсів. Зважаючи, зокрема, що науково-практичних досліджень в контексті вищевказаних завдань для суб'єктів біоенергетики проведено недостатньо, дослідження є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні основи розвитку продуктивних сил, де факторами виробництва є природні ресурси, робоча сила, основні засоби та капітал, відображені у працях світових класиків економічної науки, а також зарубіжних вчених І. Ансоффа, Д. Бауерсокса, Р. Гранта, П. Друккера, Д. Колісса, Д. Корбетті, Д. Пенга та ін. Дослідженню загальних наукових положень і практичних основ формування потенціалу підприємств присвячено праці вітчизняних вчених В. Авдєєнка, І. Должанського, Т. Загорної, І. Отенко, Н. Краснокутської, С. Лапіна, І. Репіної, С. Сердака, О. Федоніна, Д. Шевченко та ін. Науковим і теоретико-практичним засадам розвитку сектору біоенергетики присвячені праці вітчизняних науковців Д. Гродзинського, Г. Гелетухи, В. Долинського, В. Дубровіна, Г. Забарного, Г. Калетніка, В. Кухаря, Ю. Лузана, І. Масла, Ю. Матвєєва, Ю. Тараріко, В. Семенова та інших, які розширили науково-економічні обґрунтування використання біоресурсного потенціалу, розробили науково-практичні рекомендації інноваційно-технологічних напрямів розвитку біоенергетичного виробництва.

Невирішені проблеми. При висвітленні сутності категорії “потенціал” та взаємозв'язаних похідних його видів, існують різноманітні визначення цих трактувань, що потребують уточнення. Розвиток сектору біоенергетики потребує подальшого поглибленого дослідження питання розширення сутності і адаптації потенціалу до сучасного ринкового середовища, створення нових альтернативних його видів та структур з урахуванням цілей підприємства і галузевої специфіки виробництва.

Мета дослідження - провести аналіз існуючих наукових підходів до визначення сутності та понять категорій “ресурси”, “потенціал”, трактування категорії “ресурсний” і “виробничий” потенціали та їх взаємозв'язок; визначити спосіб поєднання виробничого та ринкового змісту цих категорій для підприємства біоенергетики, розробивши альтернативний варіант трактування і структурно - функціональну модель потенціалу як інструменту для науково-практичного використання з урахуванням специфіки біоенергетичного виробництва.

Викладення основного матеріалу. Основою будь-якої суспільно-економічної формації є “продуктивні сили, що являють собою систему факторів виробництва, яка забезпечує перетворення речовин природи відповідно до потреб людей, створює матеріальні і духовні блага” [1, с.264]. В той же час “продуктивні сили є не простим набором елементів – вони повинні розглядатись як цілісна система з органічною єдністю, взаємозв'язком і взаємодією її елементів” [22, с. 40]. Ресурси є основними елементами продуктивних сил. Науковці В.Волков і А.Ільїн дають визначення терміну “ресурси”, як “залучені в господарський оборот чинники виробництва” [2, с. 646]. На думку науковця І.А. Репіної, сукупність необхідних ресурсів (можливостей) створюють підприємницький потенціал щодо виробництва продукції і забезпечення сталого функціонування підприємства [17, с. 8].

Об'єктом виробничо-господарської (підприємницької) діяльності є процес виготовлення продукції при кругообігу ресурсів: виробничі ресурси – виробництво – продукція (товар) – збут (продаж) – економічний (фінансовий) результат.

Отже, виробничо-господарська (підприємницька) діяльність підприємства є складним процесом трансформації ресурсів на готову продукцію та обумовлює необхідність визначення системи ресурсного

забезпечення цієї діяльності як бази для формування сукупного обсягу необхідних ресурсів. Вважаємо, що запотребовані або акумульовані види матеріальних та нематеріальних економічних ресурсів, як фактори виробництва, характеризують економічні можливості та формують “потенціал” підприємства – див. рис.1.

“Потенціал” підприємства тісно пов’язаний з такими поняттями як “ресурсний потенціал” (РП) і “виробничий потенціал” (ВП). Ці самостійні категорії “перетікають”, доповнюють і стають складовими елементами категорії “економічний потенціал” (ЕП) підприємства, визначаючи його основні характеристики. В економічній науці немає чіткого однозначного визначення та розмежування суті цих взаємопов’язаних понять, що часто вважаються тотожними, хоча між ними існують як і спільні ознаки, так і певні відмінності в різному просторово-часовому вимірі.

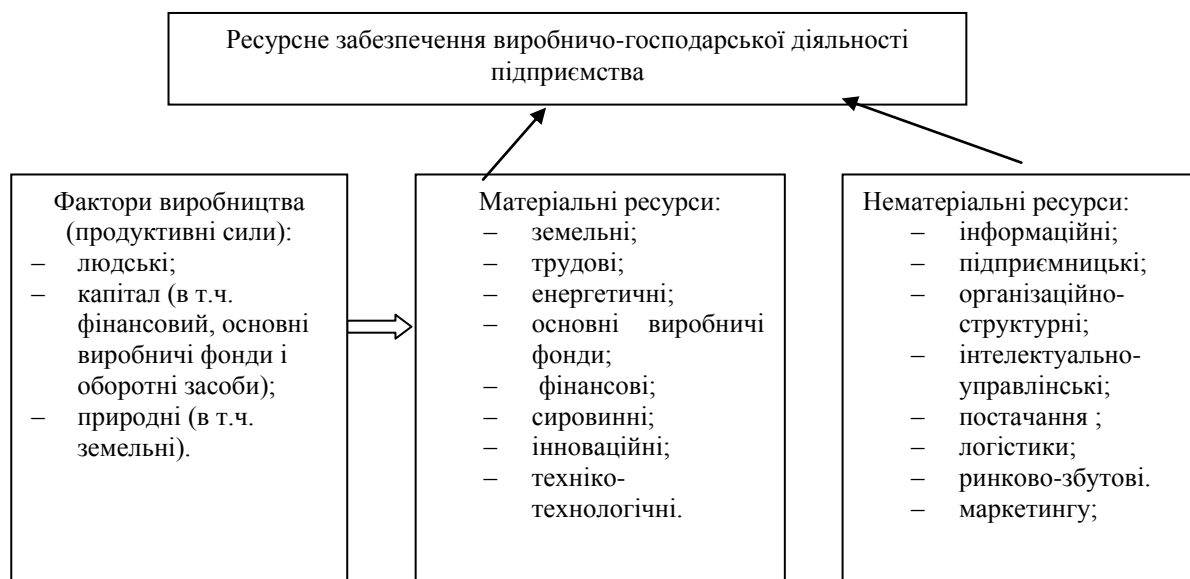

Рис.1. Схема формування економічних ресурсів для забезпечення виробничо-господарської діяльності підприємства *

*авторська розробка на базі аналізу джерел [1, с. 264; 2, с.146; 17, с. 8].

Перш, ніж дослідити трактування понять РП і ВП необхідно спочатку уточнити сутність наукового розуміння інших понять – “ресурси” і “потенціал”. Важливо вяснити взаємозв’язок цих понять в економічній сфері, де ресурси можуть існувати незалежно від суб’єктів господарської діяльності, а потенціал в цілому невіддільний і асоціюється з ними.

Термін “потенціал” (від лат. *potentia* – сила, потужність) означає: “сукупність засобів, які є в наявності, можливостей в будь-якій галузі” [10, с. 482]. Під засобами розуміють “прийоми, способи дії, а також предмети, пристосування, необхідні для здійснення будь-якої діяльності” [5,с.66]. В свою чергу, згідно з тлумачним словником української мови, “ресурс” (від франц. *ressource* –допоміжний засіб) означає “засіб, можливість, якими можна скористатися в разі необхідності; грошові цінності, джерело фінансових доходів” [14, с. 899].

Відповідно, термін “потенціал” - це сукупність всіх наявних засобів, можливостей, що можуть бути використані в якій-небудь сфері, приховані здатності для будь-якої діяльності, що можуть виявитися за певних умов [12, с. 630]. Тобто, економічні категорії “ресурси” і “потенціал”, що мають спільні характерні ознаки і однакові функціональні властивості, по суті є взаємопов’язаними. Різниця між ними в тому, що поняття “ресурси” включають матеріальні і нематеріальні засоби, а “потенціал” ще й здатність соціуму їх використати.

Ці постулати лягли в основу ресурсних концепцій потенціалу, що пояснюють можливості виробництва і створення конкурентних переваг підприємства через сукупність і характеристики ресурсів, об’єднаних інтегральними показниками (хоча ресурсна природа потенціалу не є вичерпною його ознакою). Кожен з видів потенціалу має в різному просторово-часовому вимірі своє самостійне значення, що породжує можливість науковцям давати різне їх визначення. Найбільш поширені трактування “потенціалу” наведені в табл.1.

Підходи до наукового трактування різних видів «потенціалу» в економічній галузі

Автор, джерело, підхід	Трактування
Лукінов І.І. [24, с.12], ресурсний	Потенціал - кількість та якість ресурсів, якими володіє та або інша господарча система.
Е.Фігурнов [18, с. 38], ресурсний	Потенціал - це характеристика ресурсів виробництва, кількісних і якісних їх параметрів, що визначають максимальні можливості по виробництву матеріальних благ в кожний даний момент.
Д.А.Черников. [20, с. 89], ресурсний	Ресурсний потенціал характеризується сукупністю необхідних для організації виробництва і управління відповідних різних видів ресурсів без врахування їх реальних взаємозв'язків і взаємодії, які складаються в процесі виробництва.
Репіна І.М. [17, с. 8], ресурсний	Підприємницький потенціал – сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, нематеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т.п.), навичок та можливостей персоналу щодо виробництва товарів і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства.
Шумська С.С. [23, с.55], ресурсний	Потенціал підприємства - сукупність накопичених ресурсів та їх використаних та невикористаних потенційних можливостей у сфері виробництва матеріальних благ з метою задоволення потреб суспільства
Лапін Є.В. [9, с.27], ресурсно-цілеспрямований	Економічний потенціал відображає фактичну здатність до створення максимального обсягу матеріальних благ з урахуванням конкретних ресурсних обмежень, збалансованості трудових і матеріальних ресурсів.
Ревуцький Л.Д. [14, с. 7] результатний	Номінальний виробничий потенціал - об'єм робіт в приведених одиницях виміру витрат праці (нормо-год.), який може бути виконано впродовж деякого періоду (наприклад, року) основними виробничими робітниками на базі наявних виробничих фондів при 2-3-х змінному режимі роботи.
Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. [17, с. 13], результатний	Поняття потенціал підприємства полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси.
Краснокутська Н.С. [6, с.7], результатний	Потенціал підприємства можна визначити як можливості системи ресурсів і компетенцій.
Должанський І.З. та інш. [19, с. 13], результатний	Потенціал підприємства являє собою реальну або ймовірну здатність виконувати цілеспрямовану роботу.
О.Є.Кузьмін та інш. [7, с.375] ресурсний	Потенціал характеризує можливості підприємства, які в конкретних умовах зовнішнього і внутрішнього середовища можуть проявитися у визначеному напрямі з певною ефективністю за певний час.
Сердак С.Е. [13, с. 84], ресурсно-цілеспрямований	Ресурсний потенціал підприємства – це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, зокрема здатність персоналу ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей.
Шевченко Д.К. [21, с. 17], ресурсно-цілеспрямований	Виробничий потенціал - сукупність виробничих ресурсів, об'єднаних в процесі виробництва, які мають визначені потенційні можливості в області виробництва матеріальних благ.

Вітчизняні вчені-економісти розглядають потенціал як “характеристику ресурсів виробництва” [18, с. 38] або як “можливості системи ресурсів і компетенцій” [6, с. 7] або як “кількість і якість ресурсів, якими володіє господарська система” [16, с. 12] або як “здатність виконувати цілеспрямовану роботу” [19, с. 13].

Такий комплексний аналіз і підхід дозволяє відобразити всі характерні особливості потенціалу підприємства, що є базою для визначення оптимальних функціональних взаємозв'язків між його складовими елементами.

Група вчених [17, с. 6-8] у розвитку сучасних уявлень про потенціал виділяють три характерні його визначення: а) як сукупність необхідних для функціонування або розвитку системи різних видів ресурсів; б) як систему матеріальних і трудових факторів (умов, складових), що забезпечують досягнення мети виробництва; в) як здатність комплексу ресурсів системи виконувати поставлені перед нею завдання.

Інші науковці [16, с. 24-25] відмічають наступні теоретичні напрями в дослідженні категорії “потенціал підприємства”: а) ресурсний – саме ресурси (фактори виробництва) визначають можливості або потенціал підприємства; б) функціональний – види діяльності підприємства визначають його потенціал; в) інституційний підхід – потенціал підприємства характеризують здібності, досвід, знання і можливості персоналу.

Науковець Є.Лапін [9, с. 14-16] в аналізі досліджень інших науковців вбачає два підходи з приводу трактування сутності потенціалу: 1-ий (ресурсний) підхід, що розділений відповідно на два напрями, зокрема: а) суто ресурсний потенціал як “сукупність ресурсів, необхідних для діяльності підприємства, без врахування їхніх реальних зв'язків і взаємодії в процесі виробництва” [20, с. 89] та б) ресурсно-цілеспрямований потенціал як сукупність ресурсів, здатних виробляти певну кількість матеріальних благ і “досягти мети виробництва або інші цілі”, де при цьому враховується взаємодія ресурсів в процесі виробництва [17,с.13; 2-ий (результатний) підхід до потенціалу, як до аналога виробничої потужності, з максимально можливим обсягом продукції або переробки сировини при повному використанні залучених ресурсів за певний період часу [14,с. 7].

Спираючись на результати аналізу досліджень основних підходів до трактувань сутності потенціалу здійснено авторське узагальнення характерних його ознак (див. рис.2).

Отже, в результаті аналізу досліджень слід виділити три базових підходи науковців до розуміння сутності категорії “потенціал” і його характерних ознак, а саме: ресурсний, ресурсно-цілеспрямований та результатний. Перший підхід відноситься і характеризує РП. Другий і третій підходи безпосередньо стосуються і характеризують категорію ВП. Економічний потенціал (ЕП) - це ефективна здатність підприємства забезпечити використання системи ресурсів для максимального обсягу виробництва матеріальних благ.

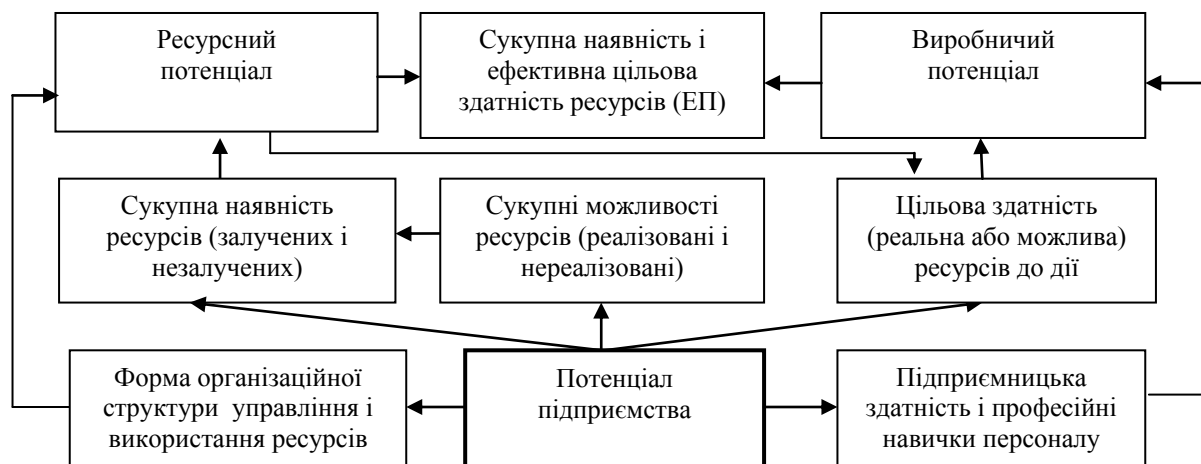

Рис. 2. Структурна схема основних підходів трактування сутності і характерних ознак потенціалу підприємства та взаємозв'язку з його похідними видами*

*авторська розробка на базі аналізу джерел [6,с.7; 16, с. 12; 19,с. 13].

Прихильники ресурсно-цілеспрямованого напрямку стверджують, що розвиток економіки базується не на досягнутому рівні залучення ресурсів, а на потенційних можливостях виробництва і споживання продукції.

Крім виробничих ресурсів, що виступають основою потенціалу підприємства, в його склад входять і інші необхідні ресурси, які різним чином пов'язані та впливають на його діяльність, складають потенційну систему матеріальних, трудових, фінансових факторів і виступають як єдність можливостей, формуючи РП підприємства [13, с.84].

Вищевказане розуміння РП не дає можливості визначити ту кількість продукції, яку в змозі виробити суб'єкт господарювання, бо лише односторонньо характеризує потенційні можливості, які можуть бути

використані. Тому невірним є планування виробництва через суму чи нормативи ресурсів. Різні технології і рівень організації процесу виробництва чи біологічна та фізична природа об'єкта прикладання праці часто дозволяють при однаковому РП підприємств виробляти більші обсяги продукції.

Точнішу уяву про реальні можливості економічної системи дає ВП, який формується ціловою здатністю ресурсів та підприємницьких навичок персоналу до їх дієвого використання. Варто відзначити, що засоби праці (основні і оборотні виробничі фонди), предмети праці (матеріально-сировинні ресурси), праця (трудова ресурси) і інформація складають основу виробничих ресурсів [3, с. 129]. При цьому важливо відзначити, що “самі виробничі ресурси стануть ВП тільки в той час, коли вони об'єднані, залучені в процес виробництва та під впливом організації праці та керування ними отримують нові функції-потенційних джерел виробництва матеріальних благ” [20, с. 18].

Тому з часом перелік виробничих ресурсів науковцями був розширений, в який було включено підприємницьку здатність, інноваційні і ресурси відтворення [11, с. 30].

Приводячи в дію необхідні ресурси, ВП визначає можливий обсяг продукції, який здатне виробити підприємство при повному використанні наявного ресурсів за певний період часу. При цьому РП в цьому просторово-часовому вимірі є інформаційною складовою і входить в нього через споживання виробничих ресурсів.

З іншої сторони, групою вчених здійснено дещо нестандартний підхід у визначенні ВП як технічно, організаційно і економічно обґрунтовану норму ефективно робочого часу основного робочого персоналу за певний період часу [19, с. 147]. Тобто, натуральний вираз ВП ототожнений з виробничою потужністю та максимальним обсягом випуску продукції і робіт у одиницях виміру праці, що може бути виконана протягом деякого періоду часу (за зміну, місяць, рік тощо) на базі наявних основних виробничих фондів.

Отже, до розуміння сутності ВП, що придатний для підприємств біоенергетичного монопродуктового виробництва, в основу якого покладені потужнісні характеристики обладнання, найближче підходить концепція представників результатного підходу [14, с.7].

Доповнюючи трактування поняття ВП “потужнісною” складовою, трансформована категорія *потужнісно-виробничий потенціал* (ПВП) - це максимальний обсяг продукції, який можливо виробити при повному використанні виробничих ресурсів при нормативних потужнісних можливостях виробництва. Однак цей підхід має суттєвий недолік, бо не враховує стадії реалізації продукту споживачам як необхідної умови одержання прибутку.

Максимізація випуску продукції в конкурентному середовищі взагалі недоцільна без врахування потреб ринку. Тому потрібно акцентувати увагу на такому важливому моменті як поєднання виробничого та ринкового змісту категорії ПВП підприємства, що реалізує свій потенціал на ринку за законом “попиту-пропозиції” і діючими цінами. Відповідно, рівень пропозиції підприємства визначається не всім об'ємом продукції, яку воно може продукувати, виходячи зі свого ПВП, а лише ту, яку може реалізувати в ринкових умовах, тримаючи динамічний оптимальний баланс між виробництвом і збутом продукції.

Баланс (франц. balance – вага, рівновага) – система показників, які “характеризують співвідношення або рівновагу в якому-небудь змінюваному явищі” або “що кількісно і якісно характеризують наявність ресурсів різних видів та потребу в них” [26]. Категорія збалансованість або оптимальність визначає такий стан внутрішнього середовища системи, коли дії протилежностей її складових урівноважені і відповідають гармонійним пропорціям, виступивши єдиним фактором цілісного функціонування системи.

В свою чергу, “збут – це комплекс післявиробничих операцій, які здійснюються з моменту виготовлення продукції для її продажу покупцеві, що охоплює сортування, фасування, маркування, доставку. Доробка товару часто здійснюється для пристосування його до місцевих умов, зокрема до вимог регіональної системи стандартів” [25].

Відповідно, збутовий потенціал - це сукупність необхідних ресурсів, що забезпечують здатність підприємства реалізувати продукцію на ринку або “виконують визначені функції в процесі забезпечення продажу продукції та досягнення підприємством своєї мети” [4, с.74].

З цього випливає, що найбільш прийнятною для розгляду є концепція сукупного потенціалу як синтезу збалансованості потужнісно-виробничого і збутового потенціалів. Отже, виходячи з наведених міркувань, необхідно, на думку автора, ввести нову інтегровану категорію – “збалансований виробничо-збутовий потенціал” (ЗВЗП) підприємства.

Проаналізувавши взаємодію складових в контексті оптимального співвідношення балансу “блоку виробничих ресурсів” і “блоку ринково - збутових ресурсів”, зроблено авторське формулювання, що під ЗВЗП підприємства біоенергетики слід розуміти оптимальний обсяг випуску продукції, який може бути повністю реалізований з урахуванням конкретних в часі ринкових умов при збалансованому використанні наявних ресурсів.

Отже, категорія ЗВЗП підприємства біоенергетики, як цілісна система виробничих і збутових його характеристик, передбачає підтримку розвитку підприємства за рахунок урівноваженої взаємодії її складових на вході та виході системи в логістично-технологічному ланцюгу “постачання сировини - виробництво біопалива - реалізація продукції”

Науковці [15,с. 240] розглядають загальну структуру потенціалу підприємства як сукупність функціональних складових елементів - об'єктних, суб'єктних та інтегруючих підсистем, що складають цілісну систему із взаємопов'язаних локальних потенціалів.

Об'єктні складові потенціалу пов'язані з матеріально – речовинною та персональною формою їх виявлення, можливостями, обумовленими внутрішнім станом об'єкта і зовнішнього середовища. Вони споживаються і відтворюються в процесі функціонування.

Суб'єктні складові фактори пов'язані із суспільною формою їх виявлення. Вони не споживаються, а становлять передумову, соціально-економічний чинник раціонального споживання об'єктних складових. Необхідно зауважити, що суб'єктні складові потенціалу характеризуються як інтелектуальними якостями персоналу, накопиченим досвідом та знаннями, так і здатностями використовувати та розвивати можливості потенціалу.

Інтегруючі складові не можна однозначно віднести до двох вищевказаних складових, тому вони служать зв'язуючими ланками механізму функціонування потенціалу.

Під структурою системи, яким є ЗВЗП підприємств біоенергетики, розуміється мережа найсуттєвіших стійких зв'язків між її всіма функціональними складовими (видами ресурсів), що безпосередньо можна розглядати як систему функціонування утворених ресурсами окремих потенціалів, кожний з яких може бути об'єктом стратегічного розвитку.

Тому вважаємо, що найбільш прийнятним до розуміння структури системи ЗВЗП підприємства біоенергетики є саме функціональний напрям її формування (див. рис.3).

Рис.3. Структурно-функціональна модель складових збалансованого виробничо - збутового потенціалу підприємства біоенергетики *

*авторська розробка на базі аналізу джерела [15, с.240]

Елементи новизни.

На основі системного підходу розроблені структура, авторські тлумачення сутності категорії та визначена структурно-функціональна модель ЗВЗП підприємства біоенергетики, що відображають можливість його розвитку як виробничо-економічної системи через встановлення оптимальних зв'язків його складових (локальних потенціалів). Ці зв'язки відображають синхронізацію процесів виробничо-збутової діяльності підприємства.

В контексті мети дослідження запропоновані також наступні авторські рішення: а) визначена схема формування економічних ресурсів виробничо-господарської діяльності підприємства; б) здійснена розробка структурної схеми основних підходів трактування сутності і характерних ознак потенціалу підприємства; в) проведено трактування терміну "потужнісно-виробничий потенціал" підприємства біоенергетики.

Висновки.

Аналіз наукових джерел дозволив виявити, що кожен із видів потенціалу має своє самостійне значення в просторово-часовому вимірі, але ці категорії не замінюють одна одну, а доповнюють, перебуваючи у взаємозв'язку. Виявлено також споріднені елементи, де невід'ємною частиною тлумачень потенціалу виступає його зв'язок з наявними ресурсами, можливістю їх цільового використання, але у розмаїтті підходів трактувань потенціалу немає одностайного визначення цієї категорії як узагальнюючого поняття.

Категорія ЗВЗП підприємства біоенергетики - це цілісне уявлення про єдність структури і функцій складових елементів, кількісний і якісний склад яких формується під впливом кінцевих цілей стратегічного розвитку підприємства. На цій основі робиться оцінка сукупних можливостей економічної системи ефективно виконувати певні завдання.

Подальші дослідження вимагають інтегрованого підходу до оцінки, використання та стратегічного управління розвитком ЗВЗП підприємства біоенергетики на основі визначення та формування стратегій розвитку його складових локальних потенціалів.

Література

1. Економічний словник-довідник. За ред. док. екон. наук. проф. С.В. Мочерного.-Феміна. 1995 - 368 с.
2. Экономика предприятия: учебн. пособие / В.П.Волков, А.И. Ильин и др. – М. Новое знание. 2003. -677 с.
3. Экономика организаций (предприятий): учебн. для вузов / под ред. проф. В.Я. Горфинхеля, проф. В.А. Швандара. –М. :ЮНИТИ-ДАНА. 2003. – 608 с.
4. Одинцова Г.С. Деякі аспекти структуризації потенціалу підприємства / Г.С.Одинцова, Г.А.Селезньова // Економіка регіону. - 2005. - №2. - С.74-75.
5. Экономика производного предприятия: Навч. посібник/ Й.М. Петрович, І.Г. Устінова та ін. – Львів: Оксарт, 1996. – 416 с.
6. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Навч. посібник. – К.: ЦНЛ. 2005. – 352 с.
7. Кузьмін О.Є., Тимошук М.Р., Фещур Р.В. Методи оцінювання потенціалу розвитку підприємств.//Економіка: проблеми теорії і практики - Харків: ХЕУ. 2005. – С. 374 –383.
8. Кухар В.П. Біоресурси – потенційна сировина для промислового органічного синтезу/ В.П.Кухар // Біотехнологія, Т.1, №1. -2008. - С.13-14.
9. Лапин Е.В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2002. – 310 с.
10. Малый экономический словарь. Под ред. А.Н.Аэрилияна. М. Институт новой экономики, 1997. – 1088 с.
11. Немцев В.Н. Экономический анализ эффективности промышленного предприятия: учеб. пособие/ В.Н.Немцев. – 2-е изд. Магнитогорск : МГТУ, 2004 – 208 с.
12. Новый тлумачний словник української мови у 4 т. Т.3 / В.В.Яременко, О.М.Сліпушко.- К.: Аконіт, 1999 - 927 с.
13. Сердак С.Е. Принципи ефективного управління ресурсами суб'єктів господарювання / С.Е.Сердак // Академічний огляд. –2008. - №2. – С. 83-88.
14. Ревуцкий Л.Д. Потенциал и стоимость предприятия. – М: Перспектива, 1997. -124 с.
15. Сущенко Е.А. Характеристика потенциала предприятия как экономической категории /Е.А.Сущенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені В.Даля. 2002. - №5 (51). – С.239-245.
16. Отенко И.П., Малярец Л.М. Механизм управления потенциалом предприятия. – Харьков: ХГЭУ, 2003. – 220с.